

na tem področju. B. Jałowiecki je to delo opravil vzorno. Delo je napisano v preprostem, dostopnem slogu; to velja tudi za strokovno najbolj zapletena poglavja. Knjiga povsem ustreza podnaslovu in kaže na široko avtorjevo razgledanost po tovrstni strokovni literaturi, posebno kar zadeva metode proučevanja. Pri vsej obilici uporabljenega gradiva je skozi vse delo opazen avtorjev kritičen odnos do uporabljenega materiala in sposobnost širokega zajetja obravnavane problematike.

Ob množici del o urbanizaciji je B. Jałowiecki storil to, kar je najtežje in najmanj hvaležno — zbral je vse glavne teorije, metode in probleme proučevanja mest in procesov urbanizacije in to v zadovoljstvo vsakega proučevalca naselij.

Marijan Klemenčič

Zbyszko Chojnicki, Teresa Czyż: Metody taksonomii numerycznej w regionalizacji geograficznej, PWN, Warszawa 1973, str. 105.

To drobno knjižico je del geografov navdušeno sprejel, drugi del jo je zviška zavrnil in le majhen del jo je sprejel pasivno. Avtorja sta se lotila izredno moderne teme — predstavitev kvantitativnih metod, ki so uporabne za regionalizacijo.

Prof. Z. Chojnicki, vodja oddelka za družbeno geografijo na geografskem inštitutu univerze v Poznańu, je prav gotovo ena najbolj »problematičnih« geografskih osebnosti na Poljskem. Naj mi ne zameri, če si ga dovoljum primerjati s Haggettom ali Berryjem.

T. Czyż je njegova mlajša sodelavka na omenjenem inštitutu. Večkrat ji je bilo očitano (najbrž upravičeno), da s kvantitativnimi metodami zahaja že v formalizem.

Knjižica ni nikakršen »show«, kot so pričakovali nekateri geografi. Po besedah avtorjev je njen cilj »opozoriti na možnost uporabe taksonomskih metod v regionalizaciji« (str. 14). Kot je znano taksonomija* doživlja poseben razmah in uporabo v biologiji. Avtorja težita za tem, da bi formalno stran metode prenesla v geografsko proučevanje, predvsem v izpeljavo regionalizacije s pomočjo matematičnih oziroma objektivnih metod. V ta namen avtorja predstavita vrsto zelo uporabnih metod, sicer že znanih iz geografske literature, torej tudi že preizkušenih in ocenjenih.

Obravnavano problematiko lahko razdelimo na dva dela: teoretično-vsebinskega in formalno-tehničnega. V prvem delu obravnava Z. Chojnicki klasifikacijo kot teoretičen model regionalizacije. Drugi del vsebuje opis postopka regionalizacije s pomočjo taksonomskih metod, testiranje regionalizacije in poskus združiti homogeno in nodalno zasnovane regionalizacije. Na koncu je dodan seznam literature.

Postopek izvedbe regionalizacije s pomočjo spoznanj taksonomije je v kratkem naslednji: izhodišče za taksonomsko regionalizacijo je geografska matrika informacij, kjer so zbrane vse možne informacije oz. znaki. Vsi znaki pa niso enako pomembni in odločilni, zato skušamo v drugi fazi s pomočjo metod za redukcijo kakovostnih in količinskih znakov izluščiti samo tiste, ki imajo v danem prostoru prevladujočo vlogo. S pomočjo različnih koeficientov (oddaljenosti, združevanja, korelacije) ocenjujemo podobnost izbranih znakov v osnovnih prostorskih enotah. S tem postopkom pridemo do končne faze dela — do grupiranja in prostorske delitve.

Vsaka regionalizacija, izvedena na teh osnovah, mora prenesti tudi testiranje (preizkus), s čimer ugotovimo ali regionalizacija ustreza postavljenim formalno-logičnim pogojem. V ta namen so na razpolago nekatere preizkusne metode (test hi-kvadrat, analiza variance, metoda diskriminacije).

Nič manj zanimiv ni prvi del knjižice s teoretičnim razglabljanjem o regionalizaciji v geografiji. Definicija za regijo mora imeti, po mnenju avtorja, »operativni značaj«, to je, pokazati mora na kriterije, ki dovoljujejo

* Taksonomija je znanstvena panoga o načinih urejanja in delitve raziskovanih predmetov.

izvesti preizkus postopka regionalizacije. Z. Chojnicki razume pod regijo »določeno homogeno strnjeno območje z vidika izbranih kriterijev, torej je regija oblika osnovnih prostorskih enot« (str. 11). Avtor ugotavlja, da vrsta definicij za regijo ni imela »operativnega značaja«, zato je omogočala različne razlage glede načina izvedbe regionalizacije. Po drugi strani pa dosežanje regionalizacije niso izhajale iz splošno sprejetih (dogovorjenih) teoretskih izhodišč postopka regionalizacije. Chojnicki se zavzema za sprejem omenjenih izhodišč in kriterijev, kar bi omogočilo medsebojno primerljivost rezultatov in pa preverjanje postopka regionalizacije. Pred tem je treba razčistiti mnoge nejasnosti, npr. nesporazum glede uporabe terminov regionalizacija in klasifikacija. »Regionalizacija je glede na predmet raziskave in znanstveni cilj spoznanja po naravi geografska in je samo s formalnega stališča istovetna s klasifikacijo. Klasifikacija kot bolj natančen, znan ter organiziran postopek, teoretično lahko nastopa v vlogi teoretičnega modela regionalizacije« (str. 10). Klasifikacija je torej le formalna stran regionalizacije.

Podobnih drobnih del, napisanih zgoščeno, sistematično in z natančnim postavljanjem dejstev in problemov, si lahko samo še želimo; če pa prispevajo k razumevanju kvantitativnih metod in jih uspejo vključiti v vsebinsko stran geografskih proučevanj, pa še toliko bolj.

Marijan Klemenčič

Novosti iz književnosti o geografiji prometa

A. C. O'Dell, P. S. Richards, *Railways and Geography*, Hutchinson University Library, London, 1971, 248 str., 10 slik, 6 tabel in zelo obširen seznam literature.

Knjiga je sicer prvič izšla že l. 1956, vendar sta jo avtorja temeljito predelala in posodobila 1971. Razdeljena je na 10 poglavij, ki geografa, tu in tam sicer močno opisno, vendar nazorno in zelo instruktivno seznanjajo s celotno problematiko železnic v prostoru. Najprej govori o splošnih značilnostih, ki jih vnaša železnica v kulturno pokrajino, kako se ji prilagaja, kako jo spreminja in kako vpliva na prebivalstvo, nato pa v kratkih potezah opiše razvoj železniških naprav in graditev po regijah. Temu, lahko bi rekli, uvodnemu delu, sledijo zanimiva in poučna poglavja o odnosu železnic do pokrajine in prirodnih razmer, energetiki, železniškem omrežju, gostoti in sistemih po svetu, o vlogi v osebnem prometu, prevozu tovora in pošte, o napravah, o odnosu in vlogi železnice v mestih, o današnjem položaju železnic in njenih rivalih in prilagajanju železnice sodobnim zahtevam. Zelo zanimiva so poglavja, kjer navaja nove tendence in posamezne primere obnove železnice in priprave za prihodnost: kontejnerizacija, vlaki-hoteli, naloženi kamioni, ki preko dneva vozijo po cesti, ponoči ali preko praznikov pa po železnici, nočne tarife zaradi cenejše elektrike, sistemi transkontinentalnih tovornih tokov (land bridges), vloga v sodobnem turizmu, vlaki na zračnih blazinah (hovertrains, aerotrains), atomski pogon itd.

Avtorja sama poudarjata, da nista imela namena ustvariti vsestranske svetovne geografije železnic, želela sta le prikazati glavne poteze, ki jih odraža v kulturni pokrajini. Delo se ne postavlja na deterministična stališča, saj odraža odnose med različnimi prirodno- in družbeno-geografskimi pogoji in železnico in, kjer je le potrebno, upošteva tudi druge, negeografske faktorje. Morda je prav zato, ker je knjiga vsestransko dobrodošla in koristna, škoda, da kaže pomanjkljivosti kot mnogo podobnih iz zahodnega sveta: dovolj nazorno in celo podrobno prikazuje razmere in problematiko po vsem svetu, predstavlja literaturo in vire, ustavi pa se na tisti meji Vzhodne Evrope, kjer se začnejo slovanski jeziki ali socialistična družbena ureditev. Morda je krivo eno ali drugo, vendar, če se tudi kje dotakne teh področij, je to le površno, če že ne napačno.